

**บทบาทพระสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์
ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา**
**THE ROLE OF BUDDHIST MONKS IN SOCIAL WELFARE
IN MUEANG NAKHON RATCHASIMA DISTRICT,
NAKHON RATCHASIMA PROVINCE**

สุมาลี กรดกั้ง

Sumalee Grodgaung1

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

Faculty of Management Sciences, Princess of Naradhiwas University

*Corresponding author E-mail: sumalee.g@pnu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาบทบาทพระสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา การวิจัยเป็นแบบผสมวิธี วิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 400 คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที ค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทพระสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.26 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย 3) แนวทางการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ควรมุ่งส่งเสริมการบูรณาการความร่วมมือระหว่างวัด ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้การช่วยเหลือประชาชนเป็นระบบและทั่วถึงมากยิ่งขึ้น พัฒนาศักยภาพพระสงฆ์ให้มีความรู้ด้านสังคมสงเคราะห์ การบริหารจัดการ และการใช้เทคโนโลยี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานและการสื่อสารกับสังคม

คำสำคัญ : บทบาท, พระสงฆ์, สาธารณสงเคราะห์

Abstract

This research aims to 1) study the role of Buddhist monks in social welfare in Mueang Nakhon Ratchasima District, Nakhon Ratchasima Province; 2) compare opinions on the role of Buddhist monks in social welfare in Mueang Nakhon Ratchasima District, Nakhon Ratchasima Province, categorized by personal factors; and 3) study guidelines for developing the role of

Buddhist monks in social welfare in Mueang Nakhon Ratchasima District, Nakhon Ratchasima Province. The research employs a mixed-methods approach. Quantitative research uses questionnaires as a data collection tool. The sample group consists of 400 residents of Mueang Nakhon Ratchasima District, Nakhon Ratchasima Province. Statistical analyses include frequency, percentage, mean, and standard deviation. Hypothesis testing is conducted using t-tests, F-tests, and one-way ANOVA. Qualitative research uses in-depth interviews with 9 key informants (monks or individuals). Data is analyzed using descriptive content analysis.

The research findings indicate that 1) the overall role of Buddhist monks in social welfare in Mueang Nakhon Ratchasima District, Nakhon Ratchasima Province, is at a high level, with a mean of 4.26; and 2) a comparison of opinions on the role of Buddhist monks in social welfare in Mueang Nakhon Ratchasima District, Nakhon Ratchasima Province, is presented. In Nakhon Ratchasima Province, people with different genders, ages, education levels, occupations, and monthly incomes did not have significantly different opinions regarding the role of Buddhist monks in social welfare in Mueang Nakhon Ratchasima District, Nakhon Ratchasima Province. Therefore, the research hypothesis is rejected. 3) Guidelines for developing the role of Buddhist monks in social welfare in Mueang Nakhon Ratchasima District, Nakhon Ratchasima Province should focus on promoting integrated cooperation between temples, communities, and government agencies to provide more systematic and comprehensive assistance to the public. Developing the capabilities of Buddhist monks in social welfare, management, and technology use will increase the efficiency of operations and communication with the community.

Keywords: Role, Monks, Social welfare

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันทางสังคมที่ยังปรากฏในสังคมไทยมาอย่างยาวนาน ไม่เพียงทำหน้าที่เป็นหลักยึดเหนี่ยวทางจิตใจ แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการหล่อหลอมค่านิยม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของประชาชน โดยพระสงฆ์ในฐานะผู้นำทางจิตวิญญาณมีบทบาทครอบคลุมทั้งด้านการเผยแผ่พระธรรมวินัย การอบรมศีลธรรม และการเป็นศูนย์กลางของชุมชน เมื่อสังคมเกิดปัญหา พระสงฆ์จึงเข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือเกื้อกูลในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ ซึ่งหมายถึงการให้ความช่วยเหลือทั้งด้านวัตถุ เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ด้านจิตใจ เช่น การให้กำลังใจ และด้านสังคม เช่น การสร้างความสามัคคี แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับหลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูลและสันติสุขในสังคม (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546)

ในบริบทของสังคมไทยปัจจุบัน โดยเฉพาะพื้นที่อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีลักษณะเป็นสังคมกึ่งเมืองกึ่งชนบท กำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การขยายตัวของเมือง การเคลื่อนย้ายแรงงาน และความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมหลากหลาย เช่น ครอบครัวแตกแยก เยาวชนขาดการดูแล และประชาชนบางกลุ่มขาดโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรพื้นฐาน ในสถานการณ์เช่นนี้ พระสงฆ์จึงมีบทบาทสำคัญในฐานะ “ที่พึ่งของชุมชน” โดยใช้วัดเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมช่วยเหลือ เช่น การแจกทาน การจัดตั้งกองทุนสงเคราะห์ผู้ยากไร้ การจัด

อบรมคุณธรรมจริยธรรม และการให้คำปรึกษาทางจิตใจแก่ผู้ประสบปัญหา ซึ่งล้วนเป็นกลไกสำคัญในการบรรเทาปัญหาสังคมในระดับพื้นที่ (กรมการศาสนา, 2560)

ถึงแม้ว่าพระสงฆ์จะมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ แต่ยังคงพบข้อจำกัดหลายประการที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา เช่น การขาดความรู้และทักษะด้านการบริหารจัดการสมัยใหม่ ทำให้การวางแผนและการดำเนินงานยังไม่เป็นระบบเท่าที่ควร อีกทั้งยังประสบปัญหาด้านงบประมาณที่ไม่เพียงพอและไม่ต่อเนื่อง ส่งผลให้ไม่สามารถขยายกิจกรรมช่วยเหลือได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้ การขาดการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรชุมชน ทำให้การดำเนินงานยังขาดการบูรณาการและไม่สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงทำให้บทบาทด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ยังไม่สามารถตอบสนองต่อปัญหาสังคมที่มีความซับซ้อนได้อย่างเต็มศักยภาพ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2562)

นอกจากนี้ พระสงฆ์ในยุคปัจจุบันยังต้องเผชิญกับความท้าทายจากกระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ซึ่งทำให้รูปแบบของปัญหาสังคมมีความหลากหลายและซับซ้อนมากขึ้น เช่น ปัญหาสื่อออนไลน์ ปัญหาความเครียด และปัญหาการใช้ชีวิตในสังคมเมือง พระสงฆ์จึงจำเป็นต้องปรับบทบาทและพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยการเสริมสร้างความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสารสมัยใหม่ และการทำงานเชิงเครือข่ายร่วมกับองค์กรต่าง ๆ รวมถึงการจัดการองค์ความรู้ภายในวัด เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้และช่วยเหลือประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การพัฒนาศักยภาพดังกล่าวจะช่วยให้พระสงฆ์สามารถทำหน้าที่เป็นผู้นำทางสังคมได้อย่างเหมาะสมกับบริบทในปัจจุบัน (สุนน อมรวิวัฒน์, 2553)

ดังนั้น การศึกษาบทบาทพระสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติ เนื่องจากจะช่วยให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับสภาพปัญหา อุปสรรค และศักยภาพของพระสงฆ์ในการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและมาตรการส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในสังคม อันจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนและสอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทพระสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทพระสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อบทบาทพระสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย
การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างและการวิจัย

เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 468,506 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ประชาชนในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 400 คน โดยการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่าง แบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มที่ 1 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานทางด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 รูปหรือคน กลุ่มที่ 2 พระสงฆ์ฆาธิการ จำนวน 3 รูป กลุ่มที่ 4 ประชาชน จำนวน 3 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น จำนวน 9 รูปหรือคน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม โดยการหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงต์ (IOC) ได้ค่าคะแนนของข้อคำถามเท่ากับ 0.80 –1.00 และคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เพื่อวัดความสอดคล้องภายในตามแนวคิดของครอนบาค (Cronbach) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.922

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยการหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงต์ (IOC) ได้ค่าคะแนนของข้อคำถามเท่ากับ 0.80 –1.00

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำหนังสือแนะนำตัวจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด เพื่อดำเนินการดังนี้

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยขอประสานความร่วมมือกับพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน และเก็บแบบสอบถามคืนได้ครบตามจำนวน คิดเป็นร้อยละ 100

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยประสานผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อนัดหมายเวลาและขออนุญาตบันทึกเสียงการให้สัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องในภายหลัง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้

5.1.1 สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

5.1.2 สถิติเชิงอนุมาน ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้คือการทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรอิสระสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ใน

กรณีตัวแปรอิสระตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.)

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) แล้วสังเคราะห์ข้อมูลโดยเขียนเป็นความเรียงและจัดกลุ่มเพื่อนำเสนอข้อมูลในภาพรวม

ผลการวิจัย

1. บทบาทพระสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.28 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ค่าเฉลี่ย 4.52 รองลงมา คือ การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นซึ่งเป็นไปเพื่อสาธารณประโยชน์ ค่าเฉลี่ย 4.47 การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ค่าเฉลี่ย 4.45 การสงเคราะห์ด้านการใช้อาคารสถานที่ของวัดเพื่อเป็นประโยชน์ ค่าเฉลี่ย 4.31 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ ค่าเฉลี่ย 4.16

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3. แนวทางการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา แนวทางการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ควรมุ่งเน้นการเสริมสร้างศักยภาพพระสงฆ์ให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานด้านสังคมสงเคราะห์อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะความรู้ด้านการบริหารจัดการ การวางแผนโครงการ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารและการเข้าถึงประชาชน ควบคู่กับการปลูกฝังอุดมการณ์แห่งการเสียสละตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ควรส่งเสริมการบูรณาการความร่วมมือระหว่างวัด ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐ เพื่อสร้างเครือข่ายการช่วยเหลือที่เข้มแข็งและครอบคลุมทุกมิติของปัญหาสังคม พร้อมทั้งสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรที่จำเป็นอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์มีประสิทธิภาพ ควรพัฒนาระบบการบริหารจัดการภายในวัดให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีการติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน เช่น การช่วยเหลือผู้ยากไร้ การฟื้นฟูจิตใจผู้ประสบปัญหา และการสร้างโอกาสทางสังคม

แก่กลุ่มเปราะบาง เพื่อให้พระสงฆ์สามารถทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาสังคมได้อย่างแท้จริง และนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่

อภิปรายผลการวิจัย

1. บทบาทพระสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล รองลงมา คือ การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นซึ่งเป็นไปเพื่อสาธารณประโยชน์ ทั้งนี้เนื่องจากพระสงฆ์มีบทบาทโดยตรงในการจัดกิจกรรมช่วยเหลือประชาชน เช่น การแจกทาน การจัดตั้งกองทุนสงเคราะห์ การช่วยเหลือผู้ยากไร้ และการเป็นศูนย์กลางในการระดมทรัพยากรจากชุมชน จึงทำให้การดำเนินกิจการเพื่อสาธารณสงเคราะห์มีความชัดเจนและต่อเนื่องมากที่สุด รองลงมาคือด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นซึ่งเป็นไปเพื่อสาธารณประโยชน์ เนื่องจากพระสงฆ์มีบทบาทในการสนับสนุนกิจกรรมของหน่วยงานหรือชุมชน เช่น การร่วมมือกับองค์กรภาครัฐ เอกชน และกลุ่มจิตอาสาในการจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ อย่างไรก็ตาม บทบาทในลักษณะนี้อาจมีข้อจำกัดด้านทรัพยากร เวลา และการประสานงาน จึงทำให้ระดับการปฏิบัติต่ำกว่าการดำเนินกิจการโดยตรง แต่โดยภาพรวมยังสะท้อนให้เห็นถึงความเข้มแข็งของพระสงฆ์ในการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคมและช่วยเหลือประชาชนอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูวินัยธรรมมณเฑียร กตปุญโญ (โค้วตระกูล) (2567) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนา ในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก” ผลการวิจัยพบว่าระดับการบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบทบาทของพระสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์เป็นกิจกรรมที่ปรากฏอย่างชัดเจนและเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่มอย่างทั่วถึง ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือผู้ยากไร้ การจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ หรือการให้คำปรึกษาทางจิตใจ ทำให้ประชาชนเกิดการรับรู้และประสบการณ์ร่วมในลักษณะเดียวกัน นอกจากนี้ สังคมไทยมีพื้นฐานความเชื่อและศรัทธาในพระพุทธศาสนาใกล้เคียงกัน ส่งผลให้ทัศนคติที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์มีความเป็นเอกภาพ อีกทั้งกิจกรรมสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์มักดำเนินการในลักษณะเปิดและมีส่วนร่วมของชุมชน จึงทำให้ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงและมีส่วนร่วมได้อย่างเท่าเทียม จึงลดความแตกต่างทางความคิดเห็นลง ลักษณะของพื้นที่อำเภอเมืองนครราชสีมา ซึ่งมีโครงสร้างสังคมและวิถีชีวิตที่คล้ายคลึงกันในหลายกลุ่มประชากร ส่งผลให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์เกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์มีความสอดคล้องกัน จึงทำให้ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปลัดพิสิษฐ์ ญาณิสโร (ศรีแก้ว) (2567) ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทของพระธรรมทูตที่มีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์” ผลการวิจัยพบว่าผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประสิทธิภาพการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอกอง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พระสงฆ์ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้าน อายุ วุฒิการศึกษาสามัญ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ ประสิทธิภาพการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอกอง จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

3. แนวทางการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา แนวทางการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ควรมุ่งเน้นการเสริมสร้างศักยภาพพระสงฆ์ให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินงานด้านสังคมสงเคราะห์อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะความรู้ด้านการบริหารจัดการ การวางแผนโครงการ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารและการเข้าถึงประชาชน ควบคู่กับการปลูกฝังอุดมการณ์แห่งการเสียสละตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ควรส่งเสริมการบูรณาการความร่วมมือระหว่างวัด ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐ เพื่อสร้างเครือข่ายการช่วยเหลือที่เข้มแข็งและครอบคลุมทุกมิติของปัญหาสังคม พร้อมทั้งสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรที่จำเป็นอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์มีประสิทธิภาพ ควรพัฒนาระบบการบริหารจัดการภายในวัดให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีการติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน เช่น การช่วยเหลือผู้ยากไร้ การฟื้นฟูจิตใจผู้ประสบปัญหา และการสร้างโอกาสทางสังคมแก่กลุ่มเปราะบาง เพื่อให้พระสงฆ์สามารถทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาสังคมได้อย่างแท้จริง และนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาพรเมธ เตชธมโม (ดีสุรกุล) (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านสาธารณสงเคราะห์ของอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ” ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ ของอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า 1. ด้านพัฒนาจิตใจประชาชน ขาดการจัดนิทรรศการหรือพิพิธภัณฑ์ธรรมสังเวชภายในวัด 2. ด้านพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น คณะสงฆ์ไม่มีบทบาทในการประชาสัมพันธ์ให้ดำรงชีพตามวิถีเกษตรพอเพียง 3. ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ยังขาดที่ที่มีความรู้เฉพาะด้านในการประยุกต์ศิลปวัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนั้น ข้อเสนอแนะ คือ คณะสงฆ์สนับสนุนให้ทุกวัดจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ธรรมสังเวช ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา มีการจัดโครงการต่างๆ ที่เป็นการช่วยเหลือผู้ยากจนด้วยโอกาส มีการจัดตั้งกองทุนไถ่ชีวิตโค-กระบือเพื่อสนับสนุนวิถีเกษตรพอเพียง พัฒนาบุคลากรให้เป็นแกนนำด้านจิตอาสา สนับสนุนการทอดผ้าป่าขยะรีไซเคิล ฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นที่กำลังจะสูญหาย สร้างเครือข่ายการสืบสานประเพณีท้องถิ่นโดยคนรุ่นใหม่ คณะสงฆ์ต้องส่งเสริมให้ประชาชนทำวัตร-สวดมนต์ในครัวเรือนเป็นประจำทุกวัน สนับสนุนการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นที่กำลังจะสูญหายพร้อมทั้งสร้างเครือข่ายการสืบสานประเพณีท้องถิ่นโดยคนรุ่นใหม่ การส่งเสริมการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ ของอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จึงจะประสบผลสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2560). **บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคม**. กรุงเทพฯ : กระทรวงวัฒนธรรม.
- พระครูวินัยธรรมมลเมธ กตปุณโญ (โค้วตระกูล). (2567). **การบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนา ในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก**. สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2546). **พุทธธรรม**. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปลัดพิสิทธิ์ ญาณิสสโร (ศรีแก้ว). (2567). **ประสิทธิภาพการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหาวรเมธ เตชธมฺโม (ดีสุรกุล).(2561).การส่งเสริมการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ของ
อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ. สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2562). แนวทางการส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์.
กรุงเทพฯ : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2553). การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.